

Hardangerviddatunnelene AS
Pb 843 Sentrum, 5807 Bergen
Tlf: 41 66 95 58

Næringsdepartementet
V/ næringspolitisk avdeling
– seksjon for reiseliv
Kongens gate 8,
Postboks 8090
Dep 0032 OSLO

post@hardangerviddatunnelene.no
www.hardangerviddatunnelene.no

Kopi: postmottak@nfd.dep.no

17.11.2015

Innspill til stortingsmelding om reiseliv

Hardangerviddatunnelene AS ble etablert i 2012 av kommunene Hol og Eidfjord og har i dag også Ulvik, Ullensvang, Ål og Nore og Uvdal som eierkommuner. Selskapet har som hovedformål å etablere sikker helårsvei over Hardangervidda gjennom bygging av tunneler.

Selskapets innspill til stortingsmeldingen om reiseliv avgis etter behandling og vedtak i styremøte 13. november 2015, og følger i sin helhet:

Reiseliv er reisevei, og reisevei er reiseliv

Innledningsvis vil styret i Hardangerviddatunnelene AS (heretter omtalt som HVT) påpeke viktigheten av at det pågående arbeidet med en stortingsmelding om reiseliv ser hele spekteret av årsaker til at Norge er en attraktiv reiselivsdestinasjon. HVT AS er kjent med og har forståelse for viktigheten av at de nasjonale samferdselspolitiske grep skal utmeisles i Nasjonale Transportplan og gjennom regjeringens årlige budsjettforslag. Dette sikrer en helhetlig tilnærming til utformingen av transport- og kommunikasjonsinfrastrukturen som skal tjene flere viktige samfunnsformål. Det er på ingen måte ukjent at enkeltveier ikke fremheves særskilt i en overordnet stortingsmelding om reiselivspolitikken og regjeringens virkemidler innen denne delen av norsk næringsliv. I det videre vil HVT AS likevel fremheve behovet for at også infrastruktur, dvs veien frem til destinasjonen, også gis rom i regjeringens melding da det er en såpass vesentlig forutsetning for at vi kan høste av de reiselivsdestinasjonene som landet inneholder.

Veien til destinasjonen

I Menon-rapporten¹ som ble overlevert næringsminister Monica Mæland 28. januar 2015 ble næringens verdiskapning og sysselsettingseffekt stadfestet og et betydelig vekstpotensial ble fremvist dersom offentlige myndigheter la bedre til rette for utviklingen av Norges tredje største næring.

Dessverre peker analyse i liten grad på tiltak knyttet veien frem til Norges fremste destinasjoner, herunder reisetid og fremkommelighet til særlig naturgitte destinasjoner. Omtalen av den fysiske tilretteleggingen for økt reiselivsutvikling begrenser seg både i omfang og tiltak gjennomgående i rapporten, og etter HVT AS sin mening begrenser man dermed også potensialet for verdiskapning og sysselsettingseffekten som næringen kunne generert. Det vises særlig til følgende punktet i analysen:

---

¹ «Verdiskapningsanalyse av reiselivsnæringen i Norge – utvikling og fremtidspotensial», Menon Business Economics og HBV

5.4.1. Offentlige virkemidler for å bedre norsk reiselivsnæring fysiske tilgjengelighet

Samferdselspolitikken er en offentlig kjerneoppgave på linje med helse-, forsvars og velferdspolitikken. Befolkningen og næringslivet er avhengig av en velfungerende infrastruktur og staten bruker milliarder av kroner på investeringer og vedlikehold av riksveinettet, jernbanenettet og havneanleggene hvert år. I tillegg bruker fylkeskommune og kommune store pengesummer på det fylkeskommunale og kommunale veinettet, mens Avinor bygger ut og drifter landets lufthavner. Det ble bevilget 55 milliarder kroner til samferdsel i Norge i 2015, noe som er omtrent en tyvendedel av samlede utgifter over statsbudsjettet.

Samferdselspolitikken utformes med hensyn til både befolkningens og næringslivets generelle behov. Reiselivsnæringen er som andre næringer avhengig av god tilgjengelighet gjennom god infrastruktur. Man er avhengig av en god luftfartsdekning, at de nasjonale transportkorridorene mellom landsdelene vedlikeholdes og utvikles, samt at det er gode vilkår for både kortdistanse og langdistanse passasjertransport. Da den generelle samferdselspolitikken imidlertid skal dekke hele samfunnets behov har vi her valgt å fokusere på offentlige virkemidler som er særlig rettet mot tilgjengelighet innen reiselivsnæringsnæringen.

HVT AS mener det er oppsiktsvekkende at ikke samferdsel som del av og grunnlag for landets nasjonale reiselivspolitikken blir omtalt, beskrevet og vektlagt tyngre i en analyse som tar mål av seg til å fremvise næringens vekstpotensial. Det er vel kjent og forståelig for HVT AS at de overordnede samferdselspolitiske grep planlegges og foretas i forbindelse med Nasjonal Transportplan og årlige budsjettarbeider, men utformingen av vei, jernbane, havn og flytransport er helt åpenbart en forutsetning for at flere av landets fremste reiselivsdestinasjoner er tilgjengelige for turister, både innenlands og utenlands tilreisende.

Den geografiske fordel som en enkelt destinasjon besitter er i Norge naturgitt, ikke planlagt eller menneskeskapt. Dette gjør samferdsel og infrastrukturen rundt destinasjonen særlig viktig. Mens man ellers i verden kan skape attraksjoner som generer turister til en geografisk valgt plassering, eksempelvis Disney-land i Florida eller Paris, så har Norge naturgitte attraksjoner som reiselivsnæringen kun kan kapitalisere på dersom disse gjøres allment tilgjengelig.

Hardanger- og Hallingdalregionen er to gode eksempler på nettopp en slik avhengighet av tilrettelagt samferdsel- og infrastrukturbygging. Hallingdal er Norges største reiselivsregion, med Geilo og Hemsedal som viktigste destinasjoner. Omtrent 33 prosent av sysselsettingen i dalen arbeider innen reiseliv. I Hardanger er turisme, jordbruk og vannkraft viktig for sysselsettingen, og dermed også for kommunenes skatteinntekter som igjen sikrer et godt velferdsgrunnlag for befolkningen.

I begge regioner utgjør hyttebygging, vedlikehold, og ulike former for tjenesteleveranser opp mot hytteturismen en ikke uvesentlig del av inntektsgrunnlaget for næringsliv og for sysselsetting. I Nore og Uvdal kommune anslås det at man med bedre tilrettelegging kan mer enn doble verdiskapningen knyttet til hytteturister med fast frekvens i kommunen. Basert på Fritidsboligundersøkelsen² som kommunen gjennomførte i 2015 svarer hytteeierne at brukstiden og dermed også den inntektsgenererende oppholdstiden i kommunen primært ville kunne bedres dersom også veiforbindelsene til kommunen ble utbedret. Tilførselsveien som det her henvises til er primært Rv.7 over Hardangervidda.

Reiselivsnæringen kan generer arbeidsplasser og inntekter i milliardklassen, utover dagens nivå, men dette forutsetter aktive grep mot infrastrukturen i, rundt og frem til to av Norges største reiselivsregioner.

Mange grep er påkrevd i regjeringens reiselivsmelding, MEN uten infrastruktur på plass kan ikke mulighetene og potensialet i Norges mest lovende næring realiseres, og HVT AS ber derfor om at

---

² «Fritidsboligundersøkelsen i Nore og Uvdal», Norsk TuristUtvikling AS mai 2015

meldingen involverer samferdsel i større grad og at reiselivshensyn tas ved utforming og ivaretagelse av eksempelvis stamveinettet mellom øst og vest. RV.7 er allerede en definert nasjonal turistvei og det offentlige har igangsatt tilretteleggingsprosjekt for økt turisme ved Vøringsfossen i Eidfjord for over 200 millioner kroner. Dette kombinert med en svært vellykket satsning og markedsføring av Nasjonale turistveier internasjonalt, blant annet under verdensutstillingen i Shanghai hvor standen var den mest besøkte av samtlige norske stands, vitner om potensialet i våre turistveier. Dette skulle kunne tilsa at et av regjeringens transportmessige grep kunne være å gi veier med status som nasjonal turistvei en særlig status i det kommende arbeidet med Nasjonal Transportplan. En slik status kunne for eksempel inneholde tilretteleggingsmidler langs veistrekningen, opprustning av selve veistrekket og utbedringstiltak som sikret bedre helårs tilgjengelighet for turisme.

post@hardangerviddatunnelene.no
www.hardangerviddatunnelene.no

Villreinen som reiselivsprodukt

Hardangervidda er også et tilholdssted for europeisk villrein – en ansvarsart definert etter vedtak i Stortinget, i henholdsvis St.meld. nr 21 (2004-2005)³ og St. meld. Nr. 26 (2006-2007)⁴, etter innstilling fra to ulike regjeringer. En bred politisk enighet tilsier at vernehensyn for den største gjenlevende stammen av europeisk villrein er sentralt også i forvaltningen av reiselivsinteresser knyttet til Hardangervidda, men i rapport «Europeiske villreinregioner» fra Østlandsforskning⁵ fremlagt for miljøvernminister Tine Sundtoft 10. juni 2015 fremheves villreinforvaltningen også som en mulighet for videreutvikling av reiselivsproduktet Norge. I rapportens referat fastslås følgende:

«Rapporten peker på at villreinen, og den historiske og nåtidige bruk av den kan bli en ressurs for reiselivet og gi grunnlag for en bred verdiskaping. Det foreslås en bred satsing på villreinen og villrein fjellet som reiselivsprodukt og at dette løftes fram til en del av «historien om Norge». Videre at det blir en satsing på to europeiske villreinregioner som inkluderer de nasjonale villreinområdene. For å få til en bred verdiskaping i disse regionene bør det gjennomføres prosjekter basert på villreinen og villrein fjellet som en ressurs for reiselivet. Prosjektene bør være en del av et eget femårig verdiskapingsprogram som inkluderer mobilisering og spredning av kunnskap om hvordan villreinen kan bli en ressurs for reiselivet. Dette kan bl.a. skje via jakt og jaktoplevelser, mat og matoplevelser og formidling av kunnskap basert på kulturminner.»

HVT AS ser det som naturlig at grunnlaget i nevnte rapport gjøres til del av kunnskapsgrunnlaget for regjeringens reiselivsmelding og at tiltakene og anbefalingene i denne tas med i stortingsmeldingen om reiseliv fra regjeringen. En god forvaltning av villreinen, samt utvikling av denne som grunnlag for reiselivsvirksomhet henger nøye sammen med hvordan utviklingen og tilretteleggingen av veistrekningen Rv.7 over Hardangervidda gjøres i årene fremover.

Rv.7 gir lokale muligheter, regionale effekter og nasjonale virkninger

HVT AS har utarbeidet en analyse av økonomiske ringvirkninger for reiselivet i Hallingdal/Numedal og Hardanger av en ny veitunnel Rv. 7 Hardangervidda⁶. Denne er presentert for Næringsdepartementet ved statssekretær Dilek Ayhan og vedlegges dette brevet som innspill til kunnskapsgrunnlaget for regjeringens stortingsmelding om reiseliv. Hovedfunnene i analysen er særlig viktig å fremheve da disse underbygger betydningen av samferdsel- og infrastruktur som grunnlag for utviklingen av reiselivsnæringen og dens sysselsettingsmuligheter. Den utfordrer samtidig nyttevurdering og effektberegning hva regional verdiskaping som en fremtredende turistvei kan ha for det tilstøtende næringslivet langs veistrekningen. HVT AS vil fremheve hovedfunnene i analysen som underbygger veiens betydning for fremtidspotensialet i reiselivsnæringen i Hardanger og Hallingdal, og mener disse taler for en sterkere satsning på samferdsel som forutsetning for reiselivsutvikling.

³ Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand (Regjeringen Bondevik II)

⁴ Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand (Regjeringen Stoltenberg II)

⁵ «Europeiske villreinregioner – en strategisk satsing på villrein fjellet som ressurs for reiselivet», Østlandsforskning ØF-rapport 05/2015

⁶ «Ringvirkningsanalyse av Rv.7», NyAnalyse AS september 2015

«Utbygging av Hardangervidda tunnelen kan ha betydelige, positive virkninger for næringslivet i regionene Hardanger og Hallingdal samt Nore og Uvdal kommune.

post@hardangerviddatunnelene.no
www.hardangerviddatunnelene.no

- Kortere reiseavstand, helårs åpne veier og redusert kolonnekjøring vil påvirke turistens beslutning om å ta i bruk Rv.7.
- Samfunnsregnskap for fem ulike bedrifter i regionen viser at ringvirkningseffekten for underleverandører, arbeidsmarkedet og kommuner er betydelige. Bedriftene vi har sett nærmere på er disse: Hallingplast AS, Hallingdal Feriepark, Hotel Ullensvang, Highland Lodge og Vestlia Resort, og Hardangervidda Natursenter.
- Totalt omsatte de fem bedriftene for 438 mill. kroner i 2014. Produksjonen og/eller fremstillingen av sluttproduktet ble gjort gjennom kjøp av varer og tjenester fra underleverandører til en verdi av 179 mill. kroner, og ved hjelp av 195 årsverk direkte og 84 årsverk indirekte (andre- og høyere ordens sysselsettingseffekt). Samlet bidro de med 66,8 mill. kroner i skatter og avgifter til stat og kommune. Dette skattebidraget kan finansiere enten (a) 121 lærerårsverk, (b) 144 sykepleierårsverk, eller (c) 446 kommunale barnehageplasser.
- Antall turistovernattinger i Nore og Uvdal, Hallingdal og Hardanger utgjorde litt under 3,6 mill. i 2014/2015. Forbruket som kan tilskrives både overnattende og dagsbesøkende turister utgjorde omtrent 2,9 mrd. kroner i 2014/2015.
- Denne omsetningen sikrer litt over 4050 arbeidsplasser regionalt. Overnattingsbransjen er arbeidsintensiv. Omsetningen her legger til rette for hele 1.100 arbeidsplasser direkte og litt over 200 arbeidsplasser indirekte.
- Skiftanalysen i del 2 av rapporten avdekker at potensialet for økt omsetning og sysselsetting er nært knyttet til trafikkmengde, som igjen påvirkes av veinett og fremkommelighet.
- Vår analyse viser at økt trafikkvekst vil gi økt turisme, omsetning og sysselsetting regionalt. Vi anslår at dette potensialet ligger i størrelsesorden 3,7 – 5 mrd. kroner i omsetning, og mellom 1200 og 3000 nye arbeidsplasser.
- Byggenæringen i Hallingdal- og Hardangerregionen opplevde størst omsetning på bakgrunn av nye fritidsboliger og hytteturisme med hele 740 millioner kroner i 2014.
- En relativ, ny undersøkelse fra Norsk turistutvikling viser at det samlede forbruket knyttet til hytteturisme i Nore og Uvdal kommune i Numedal utgjorde om lag 225 mill. kroner i 2014. Med bakgrunn i dette forbruksestimatet har vi beregnet at hytteturismen legger grunnlaget for omtrent 190 arbeidsplasser i kommunen.»⁷

HVT AS vil understreke at arbeidet med en helhetlig politikk for utviklingen av reiselivsnæringen krever samarbeid med berørte parter og et godt kunnskapsgrunnlag for de rette veivalgene i arbeidet med de konkrete tiltakene. HVT ønsker å være en medspiller i dette arbeidet også i fortsettelsen av departementets arbeid med stortingsmeldingen på den eller de måter dette skulle være ønskelig.

For styret i Hardangerviddatunnelene AS

Tony Arild Kjøl
Styreleder

Harald Victor Hove
Daglig leder

⁷ «Ringvirkningsanalyse av Rv.7», NyAnalyse AS september 2015; Hovedfunn s, 2